

Wyznanie.

Tablica XXXII. Ludność wg wyznania, narodowości, wykształcenia w dzielnicach

Dzielnica I

Wyznanie	Krajowcy						Z innych prowincji Austrii							
	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem
Rzymsko-kat.	441	14429	-	61	12	2	14945	18	237	-	144	39	-	438
Grecko-kat.	2	90	1	-	-	-	93	-	-	-	-	-	-	-
Ormiańsko-kat.	-	4	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Grecko-wschod.	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ewangelicy	1	119	-	9	-	-	129	-	7	-	14	5	-	26
Żydzi	67	1042	-	141	1	-	1251	-	8	-	5	-	-	13
Inne wyznania	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-

Ogółem Dz. I	511	15687	1	211	13	2	16425	18	252	-	163	44	-	477
--------------	-----	-------	---	-----	----	---	-------	----	-----	---	-----	----	---	-----

Wyznanie	Obcy									Ogół ludności	Stopień wykształcenia		
	Węgry	Cesarstwo Niem.	Ces.Rosyjskie	Królestwo Polskie	Szwajcaria	Włochy	Francya	Inne kraje	Razem		Umieją czytać i pisać	Tylko czytać	Ani pisać ani czytać
Rzymsko- kat.	61	219	207	643	14	7	35	19	1205	16588	10906	1322	4360
Grecko- kat.	-	1	1	-	-	-	-	-	2	95	60	4	31
Ormiańsk o-kat.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-
Grecko- wschod.	1	-	4	-	-	-	-	-	5	6	6	-	-
Ewangelic y	4	16	-	4	9	1	3	-	37	192	173	3	16
Żydzi	23	1	5	33	-	-	-	-	62	1326	891	54	381
Inne wyznania	7	-	-	-	-	-	-	1	8	10	8	-	2
Ogółem Dz. I	96	237	217	680	23	8	38	20	1319	18221	12048	1383	4790

Dzielnica II

Wyznanie	Krajowcy							Z innych prowincji Austrii						
	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem
Rzymskokat.	11	99	-	-	-	-	110	1	1	-	1	16	-	28
Ewangelicy	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Żydzi	1	-	-	4	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Ogółem Dz. II	12	99	-	5	-	-	116	1	1	-	10	16	-	28

Wyznanie	Obcy									Stopień wykształcenia			
	Węgry	Cesarstwo Niem.	Ces. Rosyjskie	Królestwo Polskie	Szwajcaryja	Włochy	Francya	Inne kraje	Razem	Ogół ludności	Umieją czytać i pisać	Tylko czytać	Ani pisać ani czytać
Rzymskokat.	-	-	-	2	-	-	-	-	2	140	83	15	42
Ewangelicy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Żydzi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	-	2
Ogółem Dz. II	-	-	-	2	-	-	-	-	2	146	87	15	44

Dzielnica III

Wyznanie	Krajowcy							Z innych prowincji Austrii						
	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem
Rzymskokat.	87	1830	-	18	6	-	1941	2	40	-	42	11	-	95
Greckokat.	1	13	2	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-
Greckowschod.	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ewangelicy	-	7	-	3	-	-	10	-	2	-	-	1	-	3
Żydzi	7	71	-	15	-	-	93	-	-	-	5	-	-	5
Ogółem Dz. III	92	1922	2	36	6	-	2061	2	42	-	47	12	-	103

Wyznanie	Obcy									Stopień wykształcenia			
	Węgry	Cesarstwo Niem.	Ces.Rosyjskie	Królestwo Polskie	Szwajcaryja	Włochy	Francya	Inne kraje	Razem	Ogół ludności	Umieją czytać i pisać	Tylko czytać	Ani pisać ani czytać
Rzymskokat.	8	20	10	80	2	-	1	-	121	2157	1309	233	615

Grecko- kat.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	10	1	5
Grecko- wschod.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Ewangelicy	1	-	-	7	1	-	-	-	9	22	18	4	-
Żydzi	9	-	-	20	-	-	-	-	29	127	82	2	43
Ogółem Dz. III	18	20	10	107	3	-	1	-	159	2323	1420	240	663

Dzielnica IV

Wyznanie	Krajowcy							Z innych prowincji Austrii						
	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem
Rzymsko- kat.	167	4069	-	35	10	-	4281	5	59	-	45	16	-	125
Grecko- kat.	1	23	-	-	-	-	24	-	-	-	-	-	-	-
Ormiańsk o-kat.	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ewangelic y	-	4	-	14	1	-	19	-	2	-	1	-	-	3
Żydzi	8	124	-	5	-	-	137	-	-	-	-	-	-	-
Inne	-	6	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-

Rzymsko-kat.	247	5021	-	32	9	2	5311	36	259	-	77	74	1	447
Grecko-kat.	-	28	10	-	-	-	38	-	3	1	-	-	-	4
Ormiańsko-kat.	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Grecko-wschod.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ewangelicy	2	20	-	2	-	-	24	3	11	-	10	-	-	24
Żydzi	18	191	3	44	-	-	256	1	2	-	2	-	-	5
Inne wyznania	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ogółem Dz. V	267	5262	13	78	9	2	5631	40	275	1	89	74	1	480

Wyznanie	Obcy									Ogół ludności	Stopień wykształcenia		
	Węgry	Cesarstwo Niem.	Ces. Rosyjskie	Królestwo Polskie	Szwajcaria	Włochy	Francya	Inne kraje	Razem		Umieją czytać i pisać	Tylko czytać	Ani pisać ani czytać
Rzymsko-kat.	47	93	22	177	4	12	1	2	358	6116	3573	490	2053
Grecko-kat.	-	-	-	1	-	-	-	-	1	43	30	1	12
Ormiańsko-kat.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Grecko-wschod.	2	-	-	-	-	-	-	2	4	4	3	-	1
Ewangelicy	9	24	-	-	2	-	-	-	35	83	72	1	10

Żydzi	4	9	2	4	-	-	-	-	19	280	173	16	91
Inne wyznania	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Ogółem Dz. V	62	126	24	182	6	12	1	4	417	6528	3852	508	2168

Dzielnica VI

Wyznanie	Krajowcy						Z innych prowincji Austrii							
	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem
Rzymsko-kat.	150	3638	1	51	15	-	3855	35	179	-	236	73	2	525
Grecko-kat.	5	44	8	-	-	-	57	-	-	-	-	-	-	-
Ewangelicy	2	42	-	7	-	-	51	1	-	-	7	1	1	10
Żydzi	19	261	-	88	1	-	369	-	2	-	11	-	-	13
Inne wyznania	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	1	-	5
Niewiadomi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ogółem Dz. VI	176	3985	9	146	16	-	4332	36	185	-	254	75	3	553

Wyznanie	Obcy									Ogół ludności	Stopień wykształcenia			
	Węgry	Cesarstwo Niem.	Ces.Rosyjskie	Królestwo Polskie	Szwajcaria	Włochy	Francya	Inne kraje	Razem		Umieją czytać i pisać	Tylko czytać	Ani pisać ani czytać	Nie podani
Rzymsko-kat.	60	87	58	144	2	4	4	1	360	4740	2648	372	1381	339
Grecko-kat.	2	-	-	1	-	-	-	-	3	60	38	3	15	4
Ewangelicy	1	8	1	-	-	-	1	1	12	73	59	2	9	3
Żydzi	9	-	2	4	-	-	-	-	15	397	240	7	124	26
Inne wyznania	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	-	3	-
Niewiadomi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	10
Ogółem Dz. VI	72	95	61	149	2	4	5	2	390	5285	2987	384	1532	382

Dzielnica VII

Wyznanie	Krajowcy							Z innych prowincji Austrii						
	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem
Rzymsko-kat.	40	1104	-	17	3	-	1164	2	10	-	24	3	-	39
Grecko-kat.	-	3	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Ewangelicy	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Żydzi	125	1257	-	670	-	-	2062	1	1	-	10	-	-	12
Ogółem Dz. VII	165	2375	1	687	3		3231	3	11	-	34	3	-	51

Wyznanie	Obcy									Stopień wykształcenia			
	Węgry	Cesarstwo Niem.	Ces.Rosyjskie	Królestwo Polskie	Szwajcarya	Włochy	Francya	Inne kraje	Razem	Ogół ludności	Umieją czytać i pisać	Tylko czytać	Ani pisać ani czytać
Rzymsko-kat.	12	9	1	10	-	-	-	-	32	1235	529	135	571
Grecko-kat.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	-	1
Ewangelicy	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	-	-
Żydzi	8	-	-	63	-	-	-	-	71	2145	1203	82	860

Ogółem Dz. VII	21	9	1	73	-	-	-	-	104	3386	1737	217	1432
-------------------	----	---	---	----	---	---	---	---	-----	------	------	-----	------

Dzielnica VIII

Wyznanie	Krajowcy							Z innych prowincji Austrii						
	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem
Rzymsko- kat.	108	3063	-	5	1	-	3177	6	62	-	22	9	-	99
Grecko-kat.	-	4	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Ewangelicy	-	8	-	-	-	-	8	-	-	-	3	-	-	3
Żydzi	748	8610	-	5570	1	-	14929	2	8	-	10	1	-	21
Ogółem Dz. VIII	856	11685	-	5575	2	-	18118	8	70	-	35	10	-	123

Wyznanie	Obcy									Ogół ludności	Stopień wykształcenia		
	Węgry	Cesarstwo Niem.	Ces.Rosyjskie	Królestwo Polskie	Szwajcarya	Włochy	Francya	Inne kraje	Razem		Umieją czytać i pisać	Tylko czytać	Ani pisać ani czytać
Rzymsko-	13	18	1	68	-	-	-	-	100	3376	1028	273	2075

kat.													
Grecko-kat.	-	-	-	4	-	-	-	-	4	8	5	1	2
Ewangelicy	1	4	-	-	-	-	-	2	7	18	11	-	7
Żydzi	46	13	50	454	-	-	-	15	578	15528	7044	527	7957
Ogółem Dz. VIII	60	35	51	526	-	-	-	17	689	18930	8088	801	10041

Miasto Kraków

Wyznanie	Krajowcy							Z innych prowincji Austrii						
	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem	dzieci do lat 2	Polacy	Rusini	Niemcy	Czesi	Inni	Razem
Rzymsko- kat.	1251	33253	1	219	56	4	34784	105	847	-	600	241	3	1796
Grecko-kat.	9	205	22	-	-	-	236	-	3	1	-	-	-	4
Ormiańsko- kat	-	6	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Grecko- wschod	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Ewangelicy	5	201	-	36	1	-	243	4	22	-	35	7	1	69
Żydzi	993	11566	3	6537	3	-	19102	4	21	-	43	1	-	69
Inne wyznania	-	9	-	-	-	-	9	-	4	-	-	1	-	5

Niewiadomi	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	
Miasto Kraków	2258	45242	26	6792	60	4	54392	113	897	1	678	250	4	1943

Wyznanie	Obcy									Ogół ludności	Stopień wykształcenia			
	Węgry	Cesarstwo Niem.	Ces.Rosyjskie	Królestwo Polskie	Szwajcaria	Włochy	Francya	Inne kraje	Razem		Umieją czytać i pisać	Tylko czytać	Ani pisać ani czytać	Nie podani
Rzymsko-kat.	221	492	440	1302	22	26	50	26	2579	39159	23168	3266	12386	339
Grecko-kat.	2	1	3	6	-	-	-	-	12	252	161	11	76	4
Ormiańsko-kat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	5	-	1	-
Greckowschod	3	-	4	-	-	-	-	2	9	11	10	-	1	-
Ewangelicy	19	57	2	12	13	1	4	3	111	423	367	10	43	3
Żydzi	100	23	59	579	-	-	-	15	776	19947	9727	690	9504	26
Inne wyznania	7	-	-	-	-	-	-	1	8	22	15	-	7	-
Niewia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	10

domi														
Miasto Kraków	352	573	508	1899	35	27	54	47	3495	59830	33453	3977	22018	382

Rozróżniamy w Krakowie : wyznanie rzymsko-katolickie w 3 obrządkach, wyznanie grecko-wschodnie; wyznanie ewangelickie tak augsburskie, helweckie, jak anglikańskie, z powodu małej liczby wyznawców są razem połączone ; dalej osobno wzięte wyznanie mojżeszowe, oraz w małej liczbie istniejące inne wyznania. Główne wyznania są rzymsko-katolickie i mojżeszowe.

Tablica XXXII podaje szczegółowo daty o wyznaniowych stosunkach ludności cywilnej. Tablica XXXIII podaje daty ogólne o ludności wraz z wojskiem. Z ogółu ludności wraz z wojskiem przypada na katolików 3 obrządków 45.092 osób albo 68.22 %, na żydów 20.258 albo 30.66%. Inne wyznania mające niewielu reprezentantów, mają najznaczniejszą liczbę swoich wyznawców w wojsku. Liczba protestantów wynosi około 1 % ludności.. Do rubryki innych wyznań liczą się głównie bezwyznaniowi; niewiadomego wyznania było 10 obłąkanych znajdujących się w szpitalu. Biorąc zaludnienie dzielnic według wyznań, mamy rz. katolików w 6ciu dzielnicach 90% aż do 95%, nie licząc greko-katolików, których tam jest od 1/2 do 1%. W dzielnicy VII liczba katolików spada na 36% a na Kazimierzu na 18 %. Odpowiednio do tego stanu katolików układa się liczba żydów. W dz. VIII jest ich 82 %, w dz. VII jest ich 63 %, kiedy w innych dzielnicach jest żydów 3 do 7.5%, a najmniej w dziel. IV bo 2.77 %.

Protestanci są również we wszystkich dzielnicach, ale w VII i VIII zaledwie istnieją, - w innych nigdzie nie dochodzą 1 1/2 % chociaż w 3 dziel. I, V i VI tej jest ich więcej aniżeli 1%. Wojsko ma skład różnorodny pod względem wyznania. Rz. kat. było tam 89 %, gr. kat. 1%, żydów 5 % a protestantów aż 3.64 %, (227 osób) co znacznie zwiększa liczbę ogólną protestantów w Krakowie. Biorąc na uwagę całe kraje, stosunek liczebny osób należących do pewnego wyznania zmienia się bardzo nieznacznie, gdyż trzeba wyjątkowych wypadków, aby przechodzono w większej liczbie z jednego wyznania do drugiego.

Tabl. XXXIII.

Wyznanie	Dzielnica									Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Wojsko	
Rzymsko-kat.	16588	140	2157	4807	6116	4740	1235	3376	5594	44753
Grecko-kat.	95	-	16	26	43	60	4	8	70	322
Ormiańsko-kat	4	-	-	1	1	-	-	-	11	17
Grecko-wschod	6	-	1	-	4	-	-	-	22	33
Ewangelicy	192	1	22	32	83	73	2	18	227	650
Żydzi	1326	5	127	139	280	397	2145	15528	311	20258
Inne wyznania	10	-	-	6	1	5	-	-	32	54
Niewiadomi	-	-	-	-	-	10	-	-	-	10
Razem	18221	146	2323	5011	6528	5285	3386	18930	6267	66097

Wyznanie	Na 100 przypadku w dzielnicy									
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Wojsko	Razem
Rzymsko-kat.	91,04	95,89	82,85	95,93	93,69	89,69	36,47	17,84	89,17	67,72
Grecko-kat.	0,52	-	0,69	0,52	0,66	1,14	0,12	0,04	1,13	0,48
Ormiańsko-kat	0,02	-	-	0,02	0,01	-	-	-	0,19	0,02
Grecko-wschod	0,04	-	0,04	-	0,06	-	-	-	0,36	0,04
Ewangelicy	1,05	0,69	0,95	0,64	1,28	1,38	0,06	0,09	3,64	0,99
Żydzi	7,28	3,42	5,47	2,77	4,29	7,51	63,35	82,03	4,98	30,66
Inne wyznania	0,05	-	-	0,12	0,01	0,09	-	-	0,53	0,08
Niewiadomi	-	-	-	-	-	0,19	-	-	-	0,01
Razem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Zmiany, jakie pochodzą, są w krajach częstokroć wpływem różnej siły żywotności, jaką okazują ludzie należący do pewnych wyznań. Głównie żydzi większą siłą żywotną odznaczają się wobec innych wyznań, co przypisać można z jednej strony

etnograficznym stosunkom, a z drugiej stosunkom życia. Nie da się bowiem zaprzeczyć, że Żydzi żyją w sposób bardziej umiarkowany, i mniej oddają się pijaństwu i rozpuście jak ludność chrześcijańska. W Krakowie jednak przyrost ludności chrześcijańskiej jest znacznie większy od przyrostu ludności żydowskiej, co ztąd pochodzi, że Kraków wzrasta głównie przez napływ ludności z zewnątrz, a ta ludność przybywająca jest to ludność robocza z okolic Krakowa, gdzie jest wyłącznie ludność katolicka, albo jest to ludność zamożnych właścicieli dóbr z różnych dalszych okolic Polski także katolicka. To też przyrost pomiędzy ostatnimi spisami okazał się korzystniejszy dla ludności chrześcijańskiej katolickiej, aniżeli dla żydowskiej.

Stąd i stosunkowa liczba dla ludności katolickiej przedstawia się dziś korzystniej jak przed ćwierć wiekiem. W r. 1857 było katolików 61.3 %, w r. 1869 było 63.6, w r. 1880 już 65.9 ; naodwrot żydów liczba stosunkowo malała. W 1857 r. stanowią oni 37.8 % ludności, w r. 1889-35.5 % a w 1880--33.3 % ludności cywilnej.

(Patrz Tablicę XXXIV)

Tabl. XXXIV.

Wyznanie	Ludność			Przyrost			% przyrostu			na 100 ludności cywilnej		
	1857	1869	1880	1857-1869	1857-1880	1869-1880	1857-1869	1857-1880	1869-1880	1857	1869	1880
Rzymsko-kat.	20954	31702	39417	+10748	+18463	+7715	+51,29	+88,11	+24,27	61,3	63,6	65,9
Ewangelicy	277	450	423	+173	+146	-27	+62,46	+52,70	-6	0,5	0,9	0,7
Żydzi	12937	17670	19947	+4733	+7010	+2277	+36,65	+54,98	+12,77	37,8	35,5	33,3

Inne wyznania	42	16	43	-26	+1	+27	-38,09	+2,38	+168,75	0,1	0,0	0,1
------------------	----	----	----	-----	----	-----	--------	-------	---------	-----	-----	-----

Zestawienie Tabl. XXXII wskazuje w jaki sposób wyznanie łączy się z prawem przynależności w każdej dzielnicy. Stosunki procentowe tego faktu podaje Tablica XXXV. Widzimy w niej, że ludności cywilnej Krakowa krajowcy czynią 90 % , ale w wyznaniach znaczne zachodzą różnice. Żydzi krajowcy czynią prawie 96 % , czyli żydów z poza Galicyi jest w Krakowie tylko 4 % ogółu żydów. Z pomiędzy unitów jest już Galicyan tylko 93,6 % , a reszta pochodzi z poza granic Galicyi, a nawet Austrii, katolików Galicyan jest wszystkiego już 89 % , a protestantów krajowców 57 % , z krajów innych Austrii 16 % , a obcych aż 26 % . Ludność zatem protestancka w znacznej części, prawie w połowie, nie należy do ludności miejscowej tylko do napływowej.

Tabl. XXXV.

Wyznanie	Ze 100 ludności tego samego wyznania			Ze 100 ludności ogólnej według przynależności			
	Krajowcy	Z innych prowincyj Austrii	Obcy	Krajowcy	Z innych prowincyj Austrii	Obcy	Ogół ludności
Rzymsko-kat.	88,83	4,59	6,58	63,97	92,43	73,79	65,47
Grecko-kat.	93,65	1,59	1,76	0,43	0,21	0,34	0,42
Ormiańsko-kat	100	-	-	0,01	-	-	0,01
Grecko-wschod	18,18	-	81,82	-	-	0,26	0,02

Ewangelicy	57,45	16,81	26,24	0,45	3,55	3,18	0,71
Żydzi	95,76	0,35	3,89	35,12	3,55	22,20	33,34
Inne wyznania	40,91	22,73	36,36	0,02	0,26	0,23	0,03
Ogół ludności	90,91	3,25	5,84	100	100	100	100

Biorąc też za podstawę przynależność okazuje się że z pomiędzy krajowców jest 64 % katolików, a 35 % żydów. Z innych wyznań tylko unicy i protestanci pomiędzy krajowcami mają po 0,43 i 0,45, a więc niżej 1/2 % wyznawców. Skład ludności pochodzącej z innych prowincyj Austrii wykazuje bardzo niewielu żydów 3,5 %, a ztąd cała ta prawie ludność jest katolicką do 92.5 %.

Ewangelików jest ta sama liczba co żydów. Pomędzy obcymi jest znowu znaczna liczba żydów 22 %, ztąd też i katolików jest pomiędzy nimi tylko 74 % .

W składzie tej ludności obcej jest jednak więcej ludności innych wyznań, mianowicie protestanckiej 3.9 %, anizeli pomiędzy ludnością miejscową.

Stopień wykształcenia.

Tabl. XXXVI.

Dzielnice	Ludność	Stopień wykształcenia				Na 100 ludności			
		Umieją czytać i pisać	tylko czytać	ani pisać ani czytać	niewiadomi i głochoniemi	Umieją czytać i pisać	tylko czytać	ani pisać ani czytać	niewiadomi i głochoniemi
I.	18221	12048	1383	4778	12	66,12	7,59	26,22	0,07
II.	146	87	15	43	1	59,69	10,27	29,45	0,69
III.	2323	1420	240	663	-	61,13	10,33	28,54	-
IV.	5011	3234	429	1340	8	64,54	8,56	26,74	0,15
V.	6528	3852	508	2162	6	59,01	7,78	33,12	0,09
VI.	5285	2987	384	1522	392	56,52	7,27	28,79	7,42
VII.	3386	1737	217	1427	5	51,30	6,41	42,14	0,15
VIII.	18930	8088	801	10013	28	42,73	4,23	52,90	0,14
Kraków	59830	33453	3977	21948	452	55,91	6,65	36,69	0,75

Daty tu zebrane różnią się od podanych przez komisję centralną statystyczną, albowiem z nieumiejących czytać wyłączyliśmy głuchoniemych oraz wszystkich chorych ze szpitalów o których nie podano wiadomości, czy umieją czytać; i pisać. Rubryka ta niewiadomych uczyniła 452 osób. Prócz tego zaszły jednak inne jeszcze sprostowania w skutek czego liczba umiejących czytać jest u nas o 828 osób niższa, liczba osób umiejących tylko czytać o 158, a nieumiejących ani czytać ani pisać o 220 osób wyższą, aniżeli w wykazach centralnej komisji statystycznej. W cyfrach procentowych mamy więc osób umiejących i czytać i pisać 56 %, umiejących czytać 6,65 %, a nieumiejących 36.7 %.

Ta wysoka liczba nieumiejących czytać była powodem, że prof. Dr. Bochenek postawił wniosek żądający zbadania powodów dla których jest tak niepomyślny stosunek oświaty w Krakowie mimo że rada miejska łoży znaczne kwoty na szkoły. Zbadanie bliższe tych powodów jest wskazane dla biura statystycznego przy sposobności statystyki szkolnej : dziś już jednak można zwrócić uwagę na przyczynę, którą uważamy za główną. Ludność miasta Krakowa wzrasta za pomocą przyływu obcych żywiołów, głównie z pomiędzy ludności starszej okolicznych wiosek, jak na to wskazuje wzrost ludności katolickiej i skład ludności Krakowskiej wedle pochodzenia i wieku. Napływowe te żywioły pochodzą z ludności, która jeszcze oświaty nie zajął i wzmacniają kontyngens nieumiejących czytać w naszym mieście. W miarę rozwoju oświaty w okolicy i w dalszych stronach kraju ludność ta napływowa będzie coraz mniej obniżała stopień oświaty w mieście.

Stosunki różnych dzielnic są odmienne. Najwięcej umiejących czytać i pisać ma dzielnica I~66% i IV-ta-64.5 % oraz III-61 %, najmniej VII-ma 51% i VIII- 42,7 %. Odpowiednio do tego największa nieumiejętność czytania i pisania przypada na dzielnice Stradom i Kazimierz i wynosi ona tam 42 i 53 % czyli w ostatniej dzielnicy z górą połowę ludności, a w dzielnicach I i IV mało co ponad czwartą część ludności.

(Patrz Tablica XXXVII.)

Tablica, XXXVII podaje ludność według wykształcenia i wyznań. Ponieważ głuchoniemych wszystkich włączyliśmy do nieumiejących czytać, przeto w niewiadomych pozostało wszystkiego 382 osób jak w tabl. XXXII. Wykształcenie brane w stosunku do wyznań wykazuje największa znajomość czytania i pisania u protestantów bezmała 87%, a tylko 10% zupełnie nieczytających.

U katolików umiejących czytać i pisać jest 59 %, a nieumiejących wcale 32,6 %. Najmniej wykształconych jest między żydami wszystkiego 48.6 % a nieumiejących ani czytać ani pisać prawie równa liczba 47,6 %. Z tego okazuje się, że ludność żydowska zwiększa przynajmniej o 5 % przeciętną cyfrę nieumiejących czytać i pisać. Obie tablice są ze sobą zupełnie zgodne, gdyż żydzi zamieszkują najwięcej w dzielnicach VII i VIII gdzie także najwięcej osób nieumiejących czytać i pisać.

Tabl. XXXVII.

Wyznanie	Ludność cywilna	Stopień wykształcenia				Na 100 ludności przypada			
		Umieją czytać i pisać	tylko czytać	ani pisać ani czytać	niewiadomi	Umieją czytać i pisać	tylko czytać	ani pisać ani czytać	niewiadomi
Rzymsko-kat.	39159	23168	3266	12388	337	59,16	8,34	31,64	0,86
Grecko-kat.	252	161	11	76	4	63,89	4,36	3,16	1,59
Ormiańsko-kat	6	5	-	1	-	83,33	-	16,67	-
Grecko-wschod	11	10	-	1	-	90,91	-	9,09	-

Ewangelicy	423	367	10	43	3	86,76	2,36	10,17	0,71
Żydzi	19947	9727	690	9502	28	48,76	3,46	47,64	0,14
Inne wyznania	22	15	-	7	-	68,18	-	31,82	-
Niewiadomi	10	-	-	-	10	-	-	-	100
Ogółem	59830	33453	3977	22018	382	55,91	6,65	36,80	0,64
